

Куліш Євген Олексійович

У 2010 році геологічна наука зазнала непоправної втрати — 21 жовтня пішов з життя видатний учений-геолог, академік Національної академії наук України, член-кореспондент Російської академії наук, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, Заслужений діяч науки і техніки України, Почесний розвідник надр України Куліш Євген Олексійович.

Народився Євген Олексійович 5 листопада 1931 року в с. Олександрівка Азовського району Ростовської області. У 1954 р. закінчив геологічний факультет Ростовського-на-Дону державного університету. У 1954—1957 рр. працював начальником геологічної партії Мінгео СРСР у Південній Якутії, вивчаючи геологію і корисні копалини докембрійських комплексів Алданського щита. У 1957—1960 рр. навчався в аспірантурі Ленінградського відділення АН СРСР. Захистивши кандидатську дисертацію, Є.О. Куліш стає молодшим науковим співробітником Далекосхідного геологічного інституту АН СРСР (м. Владивосток), а в середині 1961 р. організовує і очолює Хабаровську геолого-геофізичну лабораторію цієї установи. У січні 1965 р. вченого призначають директором Далекосхідного науково-дослідного інституту мінеральної сировини Мінгео СРСР (м. Хабаровськ). Під його керівництвом установа, яка почала свою діяльність практично з «нуля», через кілька років перетворюється на потужний заклад із сучасною дослідницькою базою. Одночасно Є.О. Куліш працює заступником директора з наукової роботи Всесоюзного науково-дослідного інституту мінеральної сировини Мінгео СРСР (м. Москва). У 1972 р. Євген Олексійович захищає докторську дисертацію (м. Москва), а у 1979 р. його обирають членом-кореспондентом АН СРСР за фахом «геологія».

У вересні 1983 р. Є.О. Куліша переводять до Києва, де він працює до останніх днів свого життя. Спочатку Євген Олексійович очолив відділ рудних формацій у Відділенні металогенії Інституту геохімії і фізики мінералів АН УРСР. У 1995 р., після реорганізації відділень цього інституту, Євген Олексійович перейшов на посаду завідувача відділу металогенії та мінеральних ресурсів Державного наукового центру радіогеохімії навколишнього середовища НАН та МНС України (нині Інститут геохімії навколишнього середовища).

Сфера наукових інтересів Є.О. Куліша була надзвичайно широкою. Він зробив вагомий внесок у розв'язання багатьох проблем геологічної науки. Найбільш значні його наукові досягнення стосуються досліджень геології, металогенії, мінеральних ресурсів докембрію Алданського та Українського щитів, Ростовського виступу кристалічного фундаменту, докембрійських структур Далекого Сходу. Визначний вклад вченого в розвиток теорії метаморфогенного рудоутворення, петрології, мінералогії, регіональної петрохімії. Він поглибив знання про рудні процеси як поліхронні і полігенні явища. Досліджуючи метаморфогенне рудоутворення, вчений здійснив формаційний аналіз відповідних утворень, виявив джерела рудних речовин та рудоформуючих флюїдів; показав вплив різних геотектонічних структур на особливості рудоутворення.

Вагоме місце у дослідженнях Є.О. Куліша належало проблемам, пов'язаним з вивченням мінеральної сировини Сходу Росії, України і світу, як металевих, так і неметалевих корисних копалин. Є.О. Куліш активно розвивав геолого-економічний напрямок в Україні (мінерально-сировинний комплекс урану, торію, заліза, марганцю, титану, ванадію, цирконію й інших металічних та неметалічних корисних копалин), де він був визначним лідером. Проаналізовано стан, перспективи, геолого-економічні аспекти, запаси мінеральної сировини, тенденції її використання, вплив на цей процес науково-технічного прогресу та економічних чинників.

Є.О. Куліш є автором або співавтором 543 наукових праць, у тому числі 66 монографій, ряду збірників, довідників, карт, тощо. Серед них можна виділити роботи: «Кварциты архея в южной части Алданского щита» (1964), «Высокоглиноземистые глинистые породы архея Алданского щита и их литология» (1973), «Марганцево-железисто-кремнистая формация Дальнего Востока СССР» (1981), «Метаморфогенное рудообразование в докембрии. Формации метаморфогенных рудных месторождений» (1986), «Петрохимия

докембрійських комплексів Українського і Алданського щитів» (1990), «Метаморфические комплексы восточной окраины и склона Украинского щита» (1990), «Нефелиновые породы Украины — комплексные алюминий-глиноземные и редкометалльные руды» (2004), «Урановые руды мира. Геология, ресурсы, экономика» (2004), «Металлические и неметаллические полезные ископаемые Украины, том I.—II» (2005—2006).

Є.О. Куліш завжди активно і всебічно співробітничав з виробничими геологічними установами. Визнанням його вагомих досягнень є відзнаки Мінгео СРСР, звання «Почесний розвідник надр України», медаль Держкомгеології України «В. І. Лучицький. За заслуги у розвідці надр».

Інтенсивну наукову діяльність Євген Олексійович завжди поєднував з багатогранною науково-організаційною роботою. У 1984—1992 рр. він був головою комісії «Мінерально-сировинний комплекс» Міжвідомчої наукової ради з проблем науково-технічного і соціально-економічного прогнозування при Президії АН та Мінекономіки УРСР; у 1992—1998 — заступником академіка-секретаря Відділення наук про Землю НАН України. З 1995 р. вчений є заступником голови Національного комітету геологів України. У 1999—2002 та 2007—2010 рр. Є.О. Куліш був головою експертної ради ВАК України з геологічних наук. Є.О. Куліш був також членом ряду вчених рад, очолював спецраду зі захисту за спеціальністю «економічна геологія», брав участь у роботі Центрального правління товариства «Україна—Китай», входив до редколегій журналів «Мінеральні ресурси України» та «Минералогический журнал», «Геоинформатика», «Геология и полезные ископаемые Мирового океана», був науковим редактором Збірника наукових праць Інституту геохімії навколишнього середовища. Є.О. Куліш був також членом ряду міжнародних геологічних організацій — почесним дійсним членом (академіком) Міжнародної академії мінеральних ресурсів, дійсним членом (академіком) Академії наук Євразії, членом Міжнародної асоціації з генезису рудних родовищ (з 1985 р.), володарем срібної медалі Денверського товариства практичних гірників (США).

Багаторічна, плідна, багатогранна наукова й практична діяльність Є.О. Куліша була високо оцінена в Україні присудженням в 2006 році звання академіка Національної академії наук зі спеціальності «сировинна база атомної енергетики», а в 2008 році — присудженням почесного звання «Заслужений діяч науки і техніки України». Серед державних нагород Євгена Олексійовича слід також відзначити медаль «60 лет победы в Великой Отечественной войне 1941—1945 гг.», як учасника ВОВ, та Почесну грамоту учаснику ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС (2006 р.).

Багато часу Є.О. Куліш приділяв вихованню наукової зміни. Під його керівництвом підготовлено 3 доктора і 9 кандидатів наук. Його учні продовжують розпочаті Євгеном Олексійовичем дослідження в різних галузях геологічної науки.

Євген Олексійович відзначався надзвичайною працьовитістю та оптимізмом. До останніх днів життя він редагував тексти, працював над звітом із стратегічних мінеральних ресурсів України.

Йому були притаманні дивовижна доброзичливість, простота, добрий гумор, толерантність, уважність й щира зацікавленість людьми, будь-ким, хай то буде академік або рядовий трудівник.

Світла пам'ять про цього видатного вченого, достойного громадянина, прекрасну, добру, чуйну людину назавжди залишиться в серцях його учнів, співробітників, друзів та знайомих.

Редакційна колегія.